

Rīgā, 2016. gada 25. oktobrī

Adresāts:
SIA "Kaugas"
Reģ.nr. 52103074671
Ļāvu iela 17
Liepāja LV-3411, Latvija

Kopija:
Dabas aizsardzības pārvalde
Baznīcas iela 7
Sigulda LV-2150, Latvija

EKSPERTA ATZINUMS

Nr. 2016/30

1. Eksperta atzinuma mērķis

Eksperta atzinuma sagatavošanas mērķis ir pēc SIA "Kaugas" pasūtījuma Dabas aizsardzības pārvaldes publiskā iepirkuma "Aleju apsekošana un izvērtēšana" (Nr. DAP 2016/22) ietvaros sniegt eksperta vērtējumu par 22.11.2005. MK noteikumos Nr.888 "Noteikumi par aizsargājamām alejām" iekļauto **Līdzēnu lapegļu aleju** tās izpētes un robežu izvērtēšanas kontekstā. Mērķa sasniegšanai izvirzīti šādi uzdevumi (1) izvērtēt alejas aizsardzības statusu un tās novērtējumu teritorijas plānošanas dokumentos (2) veikt alejas apsekošanu dabā, lai pārbaudītu, vai alejā ir īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju atradnes, novērtēt alejas nozīmi konstatēto īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju sugu saglabāšanā ilgtermiņā (4) sniegt rekomendācijas nepieciešamo apsaimniekošanas pasākumu veikšanai alejā konstatēto īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju sugu saglabāšanas kontekstā (5) apzināt pieejamo kultūrvēsturisko informāciju par Līdzēnu lapegļu aleju (6) sniegt ieteikumus par alejas robežas optimālo novietojumu no bioloģiskās vērtības, alejas saglabāšanas viedokļa un ainaviskās situācijas

Eksperta atzinums ir sagatavots par sugu grupām – sūnas, ķērpji. Atzinumā ir sniegta informācija par 14.11.2000. LR MK noteikumos Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu" uzskaitītajām sūnu un ķērpju sugām.

Eksperta atzinums ir sagatavots divos identiskos eksemplāros (katrs uz 6 lpp), viens no tiem tiek iesniegts atzinuma pasūtītājam SIA "Kaugas", otrs paliek eksperta rīcībā).

2. Eksperta atzinuma sagatavošanas metodes

Alejas esošais aizsardzības statuss noteikts, balstoties uz Dabas datu pārvaldības sistēmas "Ozols" datiem, kā arī Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem par īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām. Alejas statusa izvērtējums teritorijas plānošanas

dokumentos sniegts, aplūkojot 13.10.2011. LR Teritorijas attīstības plānošanas likuma 5. pantā minētos dokumentus teritorijai, kurā atrodas aleja. Šie dokumenti ir (1) nacionālajā līmenī - Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija un Nacionālais attīstības plāns (2) reģionālajā līmenī - plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija un attīstības programma (3) vietējā līmenī - vietējās pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģija, attīstības programma, teritorijas plānojumi, lokālplānojumi, detālplānojumi. Atzinumā apskatīti tieši reģionāla un vietējā līmeņa teritorijas plānošanas dokumenti, īpašu uzmanību pievēršot vietēja līmeņa plānošanas dokumentiem, jo tie vistiešāk nosaka attiecīgās teritorijas izmantošanu.

Datu iegūšanā par īpaši aizsargājamajām sūnu un ķērpju sugām izmantota vizuālās uzskaites metode, alejā veicot katra koka apskati ar mērķi konstatēt aizsargājamās sūnu un ķērpju sugas. Visas aizsargājamo sugu atradnes kartētas, izmantojot GPS uztvērēju Garmin GPSmap 64 (izmantota LKS-92 koordinātu sistēma).

Kultūrvēsturiskā informācija par Lizdēnu lapegļu aleju iegūta, apzinot pieejamo informāciju interneta resursos.

3. Alejas aizsardzības statuss

Lizdēnu lapegļu aleja ietilpst Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta neitrālās zonas teritorijā. Teritorijas izmantošanu nosaka 11.12.1997. likums "Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu", 19.04.2011. MK noteikumi Nr. 303 "Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi".

Lizdēnu lapegļu aleja ir aizsargājams dabas piemineklis – aizsargājama aleja. Lizdēnu lapegļu alejas statusu un aizsardzības noteikumus nosaka 02.03.1993. likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām", kā arī uz tā pamata izdotie 16.03.2010. MK noteikumi Nr. 264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" un 22.11.2005 MK noteikumi Nr. 888 "Noteikumi par aizsargājamām alejām".

4. Alejas novērtējums teritorijas plānošanas dokumentos

Lizdēnu lapegļu aleja atrodas Burtnieku novada Rencēnu pagasta teritorijā.

Teritorijas izmantošanu vietējā līmenī nosaka šādi teritorijas plānošanas dokumenti:

- Burtnieku novada teritorijas plānojums 2012. – 2024. gadam
- Burtnieku novada attīstības programma 2012. – 2018. gadam
- Burtnieku novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2012. – 2030. gadam
1. redakcija

Reģionālā līmenī teritorijas attīstību nosaka:

- Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2015 – 2020
- Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014-2030.

Burtnieku novada teritorijas plānojuma 2012. – 2024. gadam paskaidrojuma rakstā Lizdēnu lapegļu aleja norādīta kā viena no novada teritorijā esošajām 3

aizsargājamām alejām. Burtnieku novada teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu 506. punktā Līdzēnu lapegļu aleja norādīta kā aizsargājamā aleja, atsaucoties uz MK 22.11.2005. noteikumiem Nr.888 "Noteikumi par aizsargājamām alejām". Aleja iezīmēta arī teritorijas plānojuma grafiskajā daļā Burtnieku novada īpaši aizsargājamo teritoriju un objektu kartē.

Teritorijas plānojuma paskaidrojuma daļā norādīts, ka īpaši aizsargājamo dabas objektu teritorijās un tiešā to tuvumā netiek plānota apbūves u.c. aktīvas saimnieciskās darbības attīstība, kas varētu ietekmēt īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas vērtību saglabāšanu. Šajās teritorijās atļauta videi draudzīga ar tūrismu un rekreāciju saistīta saimnieciskā darbība, atpūtas un rekreācijas objektu izbūve, kas nav pretrunā ar dabas aizsardzības prasībām un ir saskaņojama ar vides aizsardzības valsts institūcijām (Dabas aizsardzības pārvaldi, VVD Valmieras RVP, Vides pārraudzības valsts biroju).

Teritorijas plānojumā izdalītas īpašas kopējā kultūras un dabas mantojuma ainavu teritorijas, no kurām Līdzēnu muiža un Līdzēnu lapegļu aleja ietilpst Rencēnu kultūrvēsturiskās ainavas telpā. Rencēnu kultūrvēsturiskā ainava teritorijas plānojumā izdalīta kā īpašā ainava. Īpašās ainavas Burtnieku novada teritorijas plānojumā definētas kā "tās ainavas, kas nozīmīgas novadam un ir savdabīgs tā attīstības resurss. Tās ir atšķirīgas pēc vadošās pazīmes, kas nosaka to īpatnību vai nozīmi, vai arī pēc vadošā procesa, kas nosaka vai ietekmē ainavas turpmākās attīstības virzienu. Īpašās ainavas iezīmē tās nozīmīgās novada ainavas telpas, kas ir būtisks attīstības resurss. Īpašās ainavu telpas var būt gan vērtīgas dabas teritorijas, gan kultūrvēsturiskas teritorijas (nozīmīgas senāk un/vai pašlaik, vai arī nākotnē), kultūras aktivitāšu telpas, vizuāli nozīmīgās ainavas vai strauji augošas ekonomiski un/vai sociāli aktīvas teritorijas".

Burtnieku novada teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu 481. punktā izdalīti ainaviskie ceļi, starp kuriem minēta arī Līdzēnu lapegļu aleja. Noteikumu 484. punkts nosaka, ka plānojumā norādītajās īpašās nozīmes ainavās, kurās iekļaujas ainaviskie ceļi, izstrādājot lokālos ainavu plānus, saskaņamās telpas apjomā jāizvērtē plānotā darbība, kas var ietekmēt ainavu vizuālos resursus – to saglabāšanu, uzturēšanu un veidošanu ainavisko ceļu joslās.

Burtnieku novada attīstības programmā 2012. – 2018. gadam Līdzēnu lapegļu aleja atzīmēta kā aizsargājama aleja. Pašlaik Burtnieku novada mājaslapā, sadaļā Plānošanas dokumenti atrodama vienīgi Burtnieku novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2012. – 2030. gadam 1. redakcija. Šajā plānošanas dokumentā nav informācijas par Līdzēnu lapegļu aleju.

Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014 – 2030 un Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2015 – 2020 vispārīgi ieskicē Vidzemes mozaīkveida ainavas un kultūrainavas nozīmi, raksturojot to kā neatņemamu kultūrvēsturiskā mantojuma sastāvdaļu. Vidzemes reģiona aizsargājamās teritorijas un objekti šajos plānošanas dokumentos kopumā raksturoti kā neatņemama Vidzemes reģiona vērtība.

5. Alejas apsekošana

Līdzēnu lapegļu aleja apsekota 2016. gada 31. augustā plkst. 17:30 – 17:50. Apsekošanas laikā ir saulains, silts laiks.

6. Alejas un tai piegulošās teritorijas vispārīgs raksturojums

Līdzēnu lapegļu alejas shēma un robežu apraksts dots 22.11.2005. MK noteikumu Nr.888 "Noteikumi par aizsargājamām alejām" 46. pielikumā. Aleja ir izvietota Līdzēnu ciema Parka ielā apmēram 300 m garumā. Aleju veido lielu dimensiju lapegles, kas stādītas vienā rindā katrā ceļa pusē (1.attēls).

1.attēls. Līdzēnu lapegļu aleja. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

Alejai piegulošās teritorijas veido Līdzēnu ciema privātmāju apbūve. Alejas novietojums ciema privātmāju apbūves teritorijā ir problemātisks. Viens no alejai blakus esošo privātmāju iedzīvotājiem atklāja ka pie alejas dzīvojošie Līdzēnu iedzīvotāji ir izteikti neapmierināti ar aleju. Lielākās problēmas saistītas ar vecajiem lapegļu zariem, kuri krītot māju pagalmos. Lapegļu zaru savākšana un izvešana esot problemātiska, jo vietējā pašvaldība zaru savākšanu un izvešanu nenodrošina.

7. Alejā konstatētās īpaši aizsargājamās sūnu un ķērpju sugas un alejas nozīme šo sugu saglabāšanā

Līdzēnu lapegļu alejā nav konstatētas īpaši aizsargājamās sūnu sugas. Alejā ir konstatēta viena īpaši aizsargājamā ķērpju suga – brūngalvainā henotēka *Chaenotheca phaeocephala*, kurai alejā atzīmētas 12 atradnes. Sugai alejā ir liels skaits atradņu un tās ir labā stāvoklī, lielākajā atradnē sugas laponis noklāj koku aptuveni 0,07 m² lielā laukumā. Apkopojot iegūto informāciju par sugas atradnēm, var secināt, ka Līdzēnu lapegļu aleja ir ļoti nozīmīga no īpaši aizsargājamās ķērpju sugas *Chaenotheca phaeocephala* saglabāšanas viedokļa.

8. Ieteikumi alejas apsaimniekošanai

No alejā konstatētās īpaši aizsargājamās ķērpju sugas *Chaenotheca phaeocephala* aizsardzības viedokļa prioritāri nepieciešams saglabāt sugas atradnes

kokus. Tāpat ieteicams risināt jautājumu par alejas apsaimniekošanu, iesaistot Līdzēnu pašvaldību un vietējos iedzīvotājus, lai mazinātu interešu konfliktu starp dabas aizsardzības un alejai blakus esošo māju iedzīvotāju interesēm.

9. Alejas kultūrvēsture

Līdzēnu lapegļu aleja pieder pie Līdzēnu muižas laika apstādījumiem. Līdzēnu muiža piederējusi fon Loudonu dzimtai. Līdzēnu muižu 1898. gadā mantojis un līdz 1920. gadam tajā dzīvojis baltvācu barons Haralds fon Loudons (1876 – 1959). Barons pazīstams kā izcils ornitologs, kurš ir devies ekspedīcijās uz dažādām pasaules valstīm un izveidojis ievērojamu putnu ādiņu kolekciju, no kuras mūsdienās saglabājušās aptuveni 1000 ādiņas. Haralds fon Loudens un viņa sieva Magda ļoti mīlējuši dabu un visticamāk tieši barona laikā stādīta arī lapegļu aleja.

10. Ieteikumi alejas robežu izmaiņām

Ņemot vērā apkopoto informāciju par alejā konstatētajām aizsargājamo sugu atradnēm, kultūrvēsturisko nozīmi un alejas ainavisko situāciju, ieteicams Līdzēnu lapegļu aleju saglabāt valsts nozīmes aizsargājamo aleju sarakstā tās esošajās robežās.

11. Atzinumā norādītie normatīvie akti

Noteikumi par aizsargājamām alejām: Ministru kabineta 2005. gada 22. novembra noteikumi Nr. 888, Latvijas Vēstnesis, 2005, 8. augusts, Nr. 196 (3354).

Teritorijas attīstības plānošanas likums: LR 2011. gada 13. oktobra likums, Latvijas Vēstnesis, 2011, 2. novembris, Nr.173 (4571).

Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām: LR 1993. gada 2. marta likums, Latvijas Vēstnesis, 1993, 25. martā, Nr. 5.

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi: Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumi Nr. 264, Latvijas Vēstnesis, 2010, 30. martā, Nr. 50 (4242)

Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu: LR 1997. gada 11. decembra likums, Latvijas Vēstnesis, 1997, 30. decembrī, Nr. 342/345(1054/1057)

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi: Ministru kabineta 2011. gada 19. aprīļa noteikumi Nr. 303, Latvijas Vēstnesis, 2011, 27. aprīlī, Nr. 65(4463)

12. Atzinumā norādītie teritorijas plānošanas dokumenti

Burtnieku novada teritorijas plānojums 2012. – 2024. gadam. Apstiprināts ar Burtnieku novada domes 2012.gada 15.augusta lēmumu Nr.329. (prot. Nr.10, §2.). Pieejams:

http://www.burtniekunovads.lv/public/lat/attistiba/attistibas_planosanas_dokumenti/teritorijas_planojums/

Burtnieku novada attīstības programma 2012. – 2018. gadam. Apstiprināta ar Burtnieku novada domes 2012.gada 15.augusta lēmumu Nr.328. (prot. Nr.10, §1.).
Pieejama:

http://www.burtniekunovads.lv/public/lat/attistiba/attistibas_planosanas_dokumenti/attistibas_programma/

Burtnieku novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2012. – 2030. gadam. 1.redakcija. Pieņemta un nodota sabiedriskajai apspriešanai ar Burtnieku novada pašvaldības 2012.gada 23. maija sēdes lēmumu Nr.183 (protokols Nr.6 §3.).
Pieejama:

http://www.burtniekunovads.lv/public/lat/attistiba/attistibas_planosanas_dokumenti/ilgtspejas_attistibas_strategija/

Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2015 – 2020. Apstiprināta Vidzemes plānošanas reģiona attīstības padomes 2015. gada 27.jūnija sēdē.
Pieejama: http://www.vidzeme.lv/lv/regiona_attistibas_planosanas_dokumenti

Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014-2030. Apstiprināta Vidzemes plānošanas reģiona attīstības padomes 2015. gada 27.jūnija sēdē. Pieejama: http://www.vidzeme.lv/lv/regiona_attistibas_planosanas_dokumenti

13. Atzinuma sagatavošanā izmantotie informācijas avoti

Matrozis R. 2016. Putnu dullais Lizdēnu barons Loudons. Vides Vēstis Nr. 02.
Pieejams: <http://www.videsvestis.lv/content.asp?ID=159>

Atzinuma sniedzējs

Evita Oļehnoviča
Sugu un biotopu eksperte biotopu grupās: meži un virsāji, purvi;

sugu grupā: sūnas

Sertifikāta numurs: 128

Sertifikāta derīguma termiņš: 13.11.2014.- 12.11.2017.